

Лингвистикалық антропологияның негізгі ұғымдары

Ілесбек Аят
Каупенбаева Самал

Әртүрлі хронологиялық дәуірлермен корреляцияланған сәйкес концептуалды жүйелерді формализациялау құралы ретінде әрекет ететін терминологияның синхронды бөлімдерін салыстыру мынаны анықтауға мүмкіндік береді:

әлем суретінің жеке қарастырылатын концептуалды фрагментінің даму жылдамдығы;

оның сапалық және сандық өзгерістері;

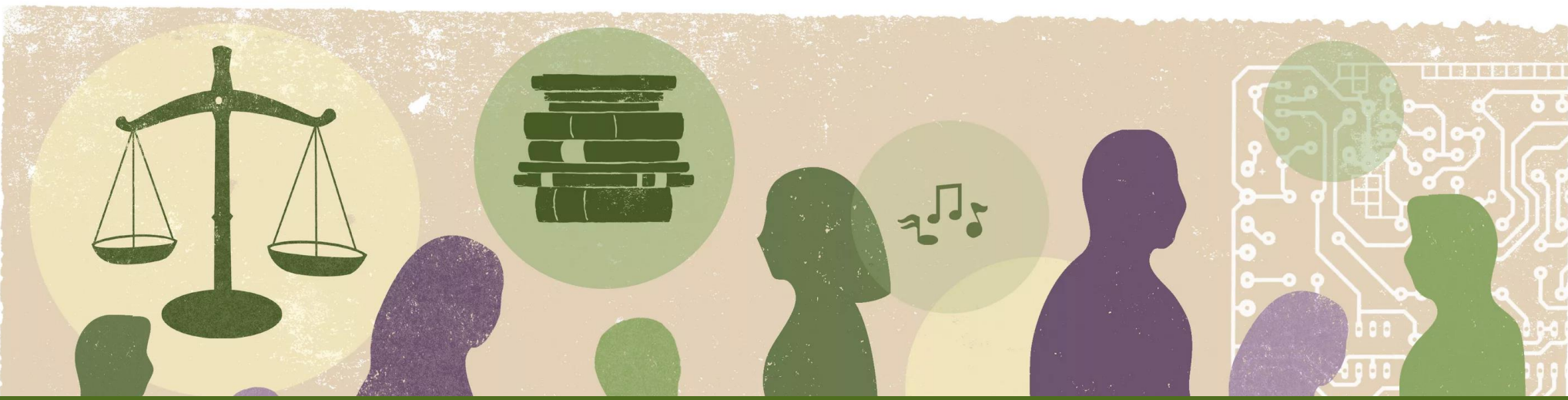
жеке ғылыми пәндердің мамандану кезеңдері.

Антроплингвистиканың пайда болуы оның 2004 жылы Белостокта Ұлыбритания, Германия, Ресей және Польша терминологтары қол қойған «Белосток манифестінде» жариялануымен қатар жүрді.

2005 жылы лингвистикалық антропология бойынша «Антроплингвистика негіздері» атты тұңғыш оқу құралы жарық көрді. Сонымен бірге осы тақырып бойынша алғашқы ғылыми диссертация қорғалды.

Лингвистикалық антропологияның негізгі постулаттары мыналарды қамтиды:

Бұл саладағы білімнің дамуы олардың тұрақты мамандануымен қатар жүреді, бұл олардың деңгейі мен сөздік құрамының ерекшеліктерінің сандық өсуінен көрінеді. Қоғам өкілінің эволюциясындағы филогенез (түрлердің тарихи дамуы) мен онтогенез (ағзаның жеке дамуының ерекшеліктері) арасындағы ұқсастықтың болуының объективтілігі Геккельдің биогенетикалық заңы деп аталады.

Психологиядағы балалардың психикалық дамуы туралы сөздік қорының көлемінің ұлғаюымен көрінетін ақпарат антрополингвистерге балалардың және жалпы алғанда әлемнің лексикалық суретінің дамуының бастапқы кезеңдерінің ұқсастығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік берді.

Жалпы адамзаттағы және балалардағы ойлаудың бастапқы кезеңінің негізгі белгілері (аңғалдық) сәйкес келеді. Бұл сөз мағынасының анық еместігі мен синкретизмінен, қатаң ғылыми классификациялардың болмауынан, жаңа лексиканы меңгеру барысында мағыналардың нақтылануы мен қайта бөлінуінен көріне

Лингвистикалық антропологиядағы ең ықпалды тұлғалардың бірі - антрополог Эдвард Сапир, оның зерттеулері тұлғаға динамикалық көзқарасқа жалпы қызығушылықты тудырды.

Сапир әрбір жеке тұлғаның маңыздылығын атап көрсетті, ол индивидті мәдениеттің пассивті тасымалдаушысы ретінде қарастыратын мәдени көзқарастарға қанағаттанбады. Ол кейінірек ізбасарлары таңдаған тәсілді дамытады. Бұл ізбасарлар арасында ойлау мен тіл дамуының эволюциялық теорияларына қарсы шыққан Сапир Уорф гипотезасы ретінде белгілі болған жалпы теориялық ұстанымды тұжырымдаған Бенджамин Уорф болды.